

BOERENZWALUW



JOURNAAL FRIESLAND 2012



Foto © Heub Reulen.20-6-2012. Mannetje van kleurvariant *Hirundo rustica rustica* ("boissonneauti" variant in fase 3).

Een uitgave van ringer R24 / Jan de Jong uit Joure (Friesland).

Verbonden aan Vogeltrekstation Wageningen (www.vogeltrekstation.nl).

Onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW).

Correspondentie adres ringer; Elias Annes Borgerstraat 66 8501 NG Joure. Tel 0513-414788.

Email j.d.jongringer403@home.nl Blog <http://blog.seniorennet.be/frieslandnatuurnieuws>

Het Copyright van de Fotos in dit Journaal berust bij de fotograven.

Dit is een overzicht van de ring activiteiten van Ringer R24 die in 2012 in Friesland zijn uitgevoerd ten bate van het RAS project Boerenzwaluw van het Vogeltrekstation Wageningen.

Inhoudsopgave.

1. Voorwoord	2
2. Geringd in 2012 en terugvangsten van vóór 2012.....	3
2.1. Geringd per locatie.....	3
2.2. Binnengekomen terugmeldingen	3-4
2.3. Hoe oud kan een Boerenzwaluw worden?.....	4
2.4. Waar waren onze logger zwaluwen van 2011 in de winter?.....	5
3. Waar is geringd in 2012.....	5
3.1. Goingarijp.....	5
3.2. Grou.....	6-7
3.3. Kortehebben.....	7-9
3.4. Lemmer.....	9
3.5. Lippenhuizen.....	9
3.6. Luinjeberd.....	9
3.7. Oldeouwer.....	9-10
3.8. Rotsterhaule.....	10
3.9. Terband.....	10-11
3.10. Terwispel.....	11-18
3.11. Warga.....	18-21
3.12. Warns.....	21-22
4. Meldingen uit de provincie Friesland.....	22
4.1. Eerste meldingen.....	22-23
4.2. Late waarnemingen.....	23-24
4.3. Late broedgevallen en waarnemingen.....	24
5. Aankomst Boerenzwaluwen op broedplek.....	25
5.1. Kollum	25-26
5.2. Oudkerk.....	26
5.3. Makkinga.....	26
5.4. Hulshorst.....	27
6. Sponsorplan.....	27-28
7. Dankwoord.....	28-29
8. Slot.....	30

1. Voorwoord.

Het jaar 2012 was een spannend jaar wat betreft de terugkeer van onze gevleugelde vrienden. We hoorden dat de omstandigheden in de overwintergebieden in Afrika niet zo best waren geweest, grote droogte perioden waarin ze maar weinig voedsel konden vinden, en dat de terugkeer veel problemen gaf door zandstormen en voedselgebrek. Niet verwonderlijk dat er dan ook heel veel Boerenzwaluwen de lange weg terug naar hun geboortegronden niet hebben gehaald of zelfs weken later nog bij de plaats van bestemming aankwamen. Het resulteerde in een veel lagere broedbezetting dan andere jaren, op tal van plekken kwamen ze maar mondjesmaat terug. Velen vreesden dan ook dat van de speciaal aangelegde Geolocators (loggers) in 2011 er maar weinig teruggevangen zouden worden. We legden in Terwispel en Warga in totaal 10 aan en daarvan werden in 2012 zeker drie van teruggevangen, vermoedelijk was er in Terwispel nog een vierde logger aanwezig doch het gelukte ons niet om deze te bemachtigen, mogelijk dat het mannetje zich tijdelijk ergens anders vestigde of al weer snel vertrokken was. In dit verslag wordt een tipje van de sluier opgelicht betreffende de resultaten van de teruggevangen loggers, helaas berust er nog een claim op de gegevens (Vogelbescherming, R. Klaassen en VT) en mogen we verder nog niets naar buiten brengen. De Boeren waar de loggers in 2011 zijn aangebracht/teruggevangen hebben een overzicht (niet voor publicatie) ontvangen. Ook in 2012 zijn er weer een 10 tal nieuwe en verbeterde Geolocators aangebracht in Terwispel en hier verwachten we in 2013 goede resultaten van.

2. Geringd in 2012 en terugvangsten van vóór 2012.

In 2012 zijn er op veel plekken in Friesland Boerenzwaluwen geringd en gevangen en kwamen er meldingen binnen van nieuwe broedlocaties. Er is vooral in 2012 veel aandacht besteed aan het terugvangen van de loggers in de gebieden rondom Terwispeel en Warga zodat het bezoek aan diverse andere broedlocaties helaas achterwege moest blijven.

2.1. Geringd per locatie.

In Tabel 1 staan alle plaatsen en namen genoemd waar Boerenzwaluwen zijn geringd of teruggemeld. Er werd een flink aantal (81) Boerenzwaluwen teruggevangen uit voorgaande jaren in de stallen, in de Tabel 1 in kolom (terug < 2012) staan de betreffende aantallen per locatie genoemd.

plaats	naam	man na1kj	vrouw na1kj	- na1kj	1kj	pullus totaal	totaal geringd	terug < 2012	broed paren
Goingarip	Bloemers I.	3	2		2	18	25	1	7 +
Grou	Hoekstra	6	8	5		33	52	2	20+
Grou	Liezinga	6	4	2			12		12
Kortehemmen	Van der Wal	11	12		1	119	143	12	20
Lemmer	Attema R.	2	1	1	5		9		4
Lippenhuizen	Jager L.	5	5	1	2	12	25		10
Luinjeberd	Zwieten van T	11	8	1		63	83		20+
Oldeouwer	Stastra F.	7	9			64	80	2	11
Rotsterhaule	Schram S.	2	5			22	29		10
Terband	Tjepkema T.	3	5			9	17		5
Terwispeel	Bosma O.	1	1			3	5		2
Terwispeel	Jager A.	10	8	1	2	82	103	9	13
Terwispeel	Jong de A.	16	17		3	81	117	4	20+
Terwispeel	Linden van der	2	4		1	7	14	1	4
Terwispeel	Venema	11	7	2	37		57	15	17
Terwispeel	Vos de O.	1	2			2	5	1	3
Terwispeel	Wagenaar	2	4	2	3	15	26	6	7
Terwispeel	Wassenaar		1			3	4	1	1
Warga	de Boer	3	2	1		30	36	3	8+
Warga	Stelwagen T.	1	1				2		1
Warga	Talsma S.	8	8	1	12	95	124	20	15+
Warns	Smid B.	17	14	2	6	20	59	4	18
totaal		128	128	19	74	678	1027	81	

Tabel 1. Aantal nieuw geringde Boerenzwaluwen in 2012 en teruggevangen vogels van vóór 2012 per locatie.

2.2. Binnengekomen terugmeldingen.

Hierbij een opgave van de binnengekomen meldingen. Tijdens het onderzoek in de stallen worden er ook vaak eigen ringen teruggevangen uit voorgaande jaren, soms zitten daar opmerkelijke bij zodat ik deze ook heb vermeld. Heb een selectie van de meest bijzondere gemaakt.

Arnhem BA...74345.

Geringd op 11 juni 2012 als nestjong bij S.Talsma in Warga.

Teruggevangen op 4 september 2012 als 1 kj aan Drontermeer te Elburg door B. van den Brink.

Afstand; 75 km Tijd; 85 dagen.

Arnhem BA...74900.

Geringd op 1 augustus 2012 als nestjong bij Afke Jager in Terwispel.

Teruggevangen op 10 september 2012 in de schuur bij Talsma in Warga! Afstand; 18 km Tijd; 40 dagen. Opmerkelijk is dat deze vogel juist naar het Westen vloog en IN de schuur bij Talsma teruggevangen werd. Dit bevestigt dat eerste jaars vogels die je in september nog in de stal vangt dus best ergens anders uit het ei kunnen zijn gekomen.

Arnhem AJ...87674.

Geringd op 9 mei 2010 als man na1kj aan de Noordoever van het Tjeukemeer te Rohel.

Teruggevangen op 13 februari 2012 als volgroeide vogel in Ebakken, Boji, **Nigeria**.

Afstand; 5179 km Tijd; 644 dagen

De vogel is in Nigeria levend losgelaten door een ringer.

Terugmeldingen uit Afrika komen in Friesland zelden voor.

Arnhem AV...77130.

Geringd op 27 juni 2011 als nestjong te Terwispel onder klapbrug te Kolderveen door W. Bil.

Teruggevangen op 20 juli 2012 als volwassen man in de schuur van J. van der Wal in Kortehemmen.

Afstand; 5 km Tijd; 388 dagen.

Bologna Ozzano 3A...82639.

Geringd op 18 mei 2010 als volwassen vogel te Verbania, Piedmont in Italie.

Teruggevangen op 2 juli 2010 als volwassen man in schuur van S.Talsma te Warga.

Afstand; 823 km Tijd; 45 dagen.

Opmerkelijk is dat deze vogel in mei nog aanwezig was in Italie, normaal zijn de meeste broedvogels hier in Friesland vaak voor eind april terug. De vogel is hier te laat aangekomen en toen waren "alle vrouwtjes al verzegd!"

Arnhem BA...74268.

Geringd op 4 juni 2012 als nestjong bij A. de Jong in Terwispel.

Dood gevonden als verkeersslachtoffer op 26 juni 2012 op de Alde Dyk te Terwispel door Appie Venema tijdens een van zijn fietstochtjes! De vogel heeft de ring maar 21 dagen mogen dragen.

Arnhem AK...79413.

Geringd op 27 juli 2005 als jonge vliegvlugge vogel te Terwispel in de schuur van Appie Venema.

Teruggevangen en weer los op 1 augustus 2012 als volwassen man bij Alle de Jong in de schuur. De vogel ook al op 21 mei 2012 op zelfde plek gevangen.

Afstand; 1km Tijd; 2562 dagen. Dit is tot nog toe onze oudste, precies 7 jaar en 5 dagen.

Arnhem AK...78669

Geringd op 17 juni 2006 als volwassen man aan de noordoever van het Tjeukemeer bij Rohel.

Teruggevangen op 12 juni 2012 als volwassen man in de paardenstal bij Fokke Stastra in Oldeouwer.

Afstand; 1 km. Tijd; 2188 dagen. Ook een oude vogel. Want als we aannemen dat hij mogelijk in juni 2005 geboren is dan zou hij ook al bijna 7 jaar oud zijn! Mogelijk is de vogel ouder omdat we niet weten wanneer hij geboren is! Hopelijk vangen we hem in 2013 weer terug!

Tot zover mijn lijstje met terugmeldingen.

Heeft U nog bijzondere terugmeldingen van Boerenzwaluwen uit Friesland, geef het dan even door!

2.3 Hoe oud kan een Boerenzwaluw worden?

Als oudste Boerenzwaluw in Europa staat momenteel in de EURING databank (BTO) genoteerd;

London C.7476

Geringd op 10 juni 1925 te Weyhill, Hampshire, Engeland 51.13 N 01.32 W.
Vers dood gevonden op 21-7-1936 bij Basingstoke, Hampshire, Engeland. 51.16 N 01.05 W.
Afstand; 32 km. Tijd; **11 jaar, 1 maand en 11 dagen**

2.4 Waar waren onze logger zwaluwen van 2011 in de winter?.

(Bron Vogeltrekstation Wageningen, Vogelbescherming Nederland).

Hierbij een klein tipje van de sluier opgelicht betreffende hun overwinter plekken in Afrika.
Na het vrijgeven van de gegevens kunnen we wat nader ingaan op de specifieke vogels.

Logger B879.

Aangelegd 1 juli 2011 bij boer A.Venema te Terwispel.
In de Winter 2011-2012 aanwezig in Congo Brazzaville.

Logger B882.

Aangelegd 8 juli 2011 bij boer S.Talsma te Warga
In de Winter 2011-2012 aanwezig in 2 gebieden in Zambia.

Logger B886.

Aangelegd 8 juli 2011 bij boer S.Talsma te Warga
In de Winter 2011-2012 aanwezig in Botswana.

Zo te zien gaat het om een groot gebied in Afrika waar onze Friese Boerenzwaluwen overwinteren.

3. Waar is geringd in 2012.

Op een groot aantal plekken in Friesland zijn in 2012 Boerenzwaluwen gecontroleerd en geringd. Per locatie worden de bijzonderheden gemeld die tijdens het bezoek zich voordeden. Het viel in de eerste maanden op dat op veel plekken er minder broedvogels teruggekeerd waren in stal of schuur. In de Tabel 1 is daarom ook aan de rechter zijde een kolom geplaatst met het minimum aantal broedparen wat aanwezig was. Deze schatting van het aantal broedparen wordt bemoeilijkt doordat er veel vrouwtjes waren die veel later zijn begonnen (c.q. aangekomen) en er zijn er mogelijk ook een flink aantal van schuur gewisseld tijdens vervolglegels. De gegevens per locatie;

3.1. Goingarijp. I. Bloemers.

Door de meer intensieve controle in de logger gebieden is er in 2012 maar drie keer (19-5, 25-6 en 4-8) gevangen en geringd in de garage. Op 19 mei waren er zeker al zeven paar terug en kon ik enkele broedvogels controleren. Slechts 1 vrouwtje had toen nog maar een broedvlek en de andere vogels waren wisselend in gewicht, één mannetje woog slechts 17.7 gram! Duidelijk was dat ook deze zwaluwen te lijden hadden gehad van de omstandigheden in het winterbiotop en de moeizame terugkeer naar hun geboortegronden. Slechts 1 mannetje van 6 juni 2011 werd teruggevangen. Als bijvangst werden een Winterkoning en een Pimpelmees geringd.

Pas op 25 juni kwam ik terug op de broedplek en trof er een klein groepje oude vogels aan en enkele vliegvlugge jongen. Een nestje aan de buitenzijde van de garage (houtopslag) was geplunderd, de nestinhoud lag op de grond en het nestmateriaal hing er half uit. In het andere nest had een Winterkoning bezit genomen van de nestkom en had er zijn eigen bolvormig nestje gebouwd. Twee grote jongen werden nog geringd in de garage en enkele nesten waren al weer opgemaakt voor een volgend legsel. Duidelijk veel minder broedparen dan in 2011. Op 25 augustus bracht ik nog een bezoek aan de plek en kon toen een viertal nesten (3 x 4 en 1 x 6) met vrij grote jongen ringen. Een klein deel van de oude vogels was toen al vertrokken met hun jongen.

3.2. Grou. Hoekstra. S.

Pas laat in het seizoen (9 augustus) ontdekte ik deze plek waar veel zwaluwen rondvlogen. Het bleek een “boppeslag” te zijn, boer Hoekstra vertelde me dat er elk jaar veel zwaluwen in zijn schuur broeden doch dat het dit jaar toch wel beduiden minder was dan in 2011. Daar er bij boer Talsma in Warga in 2011 loggers waren aangebracht was ik nieuwsgierig of er op deze plek ook mogelijk nog een logger zou zijn. Ik kreeg toestemming om de vogels te ringen en te controleren. Voor het vangen met het mistnet was ik al wat laat doch kon er die dag toch nog een zestal nesten met jongen (1 x 1, 1 x 3, 2 x 4 en 2 x 5) geringd worden. In de stal zaten overal nesten, ik zag er zelfs een op een oude verrekijkertas die op een stelling lag. In de ochtend van 20 augustus was ik om kwart voor 7 al bij de boerderij en plaatste de netten voor de deuren in de stal en schuur, in totaal konden toen nog 11 boerenzwaluwen gevangen worden. Naast de zwaluwen werden er ook nog 3 Huismussen, 1 Spreeuw en een jonge Witte Kwikstaart gevangen en geringd, zij waren nieuwsgierig de stal binnenvlogen en kregen een pootring. Van de 11 gevangen Boerenzwaluwen waren er twee bij die al een pootring droegen. Beide waren wijfjes en als nestjong geringd bij boer Talsma in Warga, de een op 22 mei 2010 en de andere op 2 juli 2010. Bij het vangen in de grote stal bleek al snel dat de zwaluwen slim waren, ze vlogen via een opening bij de melkstal door een open raam naar buiten aan de achterzijde van de stal. Zo had ik diverse gemist en besloot na toestemming om een week later de vangpoging te herhalen, maar dan rekening te houden met de vluchtroute.



Foto © K.A. Buitenkamp 2-7-2012.

Een verrassingsvangst van een IJSvogel in Grou bij de boerderij van Sj. Hoekstra.

Op 27 augustus weer vroeg aanwezig en aan de achterzijde van de stal ook een net geplaatst en toen een flink deel van de nog resterende zwaluwen kunnen controleren en 8 nieuwe ongeringde vogels kunnen vangen. Naast de zwaluwen belanden er ook andere vogels in het net namelijk, 2 Huismussen, 4 Merels, 2 Spreeuwen en ... 1 IJsvogel! De IJsvogel was een toevalsvangst. Omdat de zwaluwen al een tijdje vlak boven de waterspiegel aan het jagen waren op insecten vlak bij de boerderij plaatste ik een klein netje op het einde van de sloot vlak bij wat struikjes. Na de 1^e ronde er twee zwaluwen gevangen te hebben hing er bij de 2^e ronde onderin een grotere vogel, en tot mijn verbazing bleek dat een IJsvogel te zijn! Gelukkig had ik de ringen voor die soort ook bij me zodat ik de IJsvogel aan mijn lijstje kon toevoegen.

Na nog een laat nestje met 5 jonge zwaluwen geringd te hebben zag ik bij vertrek zeker nog een groepje van 45 Boerenzwaluwen op de stroomdraden langs het weggetje zitten, voorverzamelend voor de trek, enkele jongen bedelden nog om voedsel, bij enkele zag ik de blinkende ringetjes aan de pootjes zitten toen ik er langzaam voorbij reed.

Op 10 september nog een nestje met vier jongen geringd achter in de stal. Omdat er in de schuur ook nog enkele ongeringde zwaluwen rondvlogen snel het kleine netje geplaatst en nog twee gevangen.

Een van deze oude vogels was met de slagpenrui begonnen en had zich al opgevet (vetscore 3) voor de lange reis naar het overwintergebied in Afrika. De meeste Boerenzwaluwen beginnen eigenlijk pas in Afrika met het ruien (verwisselen) van hun grote slagpennen. Toch in totaal in een kleine maand tijd toch nog 52 Boerenzwaluwen geringd. We zijn erg benieuwd hoeveel van de geringde vogels er in 2013 terug zullen keren naar hun nestjes in de stal bij boer Hoekstra.

3.2.1.Grou. Liezinga. E.

Op 30 mei bezocht ik de camping aan het Leechlan (naar ik stellig van overtuigd was) aan de hand van eerdere gemaakte telefonische afspraken en notities over een bezoek aan de camping van Liezinga. Die ochtend eerder had ik bij boer S.Talsma alle vogels gecontroleerd en één logger teruggevangen, mogelijk dat er bij Liezinga ook nog een vogel met logger terecht was gekomen.! Wegens afwezigheid van de beheerder Epke Liezinga (vakantie) sprak ik af met tijdelijk beheerder F.Mud uit Warten dat ik de oude vogels alleen zou controleren met het net en een volgend keer terug zou komen als Liezinga terug was van vakantie om dan de jongen en de eventueel nog ongeringde oude vogels te kunnen ringen. Ik ving bij Liezinga een 12 tal volwassen vogels met het net tussen 10.00 en 11.00 uur en liet verder de nesten met jongen ongemoeid. In de grote stalling broeden een flink aantal paren Boerenzwaluw, in de loods/stalling zijn zeker 8 paar aanwezig. Al snel bleek dat de oude vogels ook door een zelf gemaakte invliegopening in de wand van de loods naar binnen konden. Een mooie broedplek voor Boerenzwaluwen. Helaas door een communicatie storing kreeg ik van de eigenaar van de camping te horen dat ik voortaan niet meer welkom was om Boerenzwaluwen te onderzoeken, wat ik betreurde, ik meende destijds in goeder trouw gehandeld te hebben en geen mens kwaad had aangedaan. Ondanks mijn poging het vertrouwen te herstellen is dat niet gelukt, nadien zijn er dan ook geen zwaluwen meer geringd/gevangen op dit adres.

3.3. Kortehebben. Van der Wal.

In 2012 is er in Kortehebben bij Fam. J. van der Wal zes keer gevangen/geringd tussen 31 mei en 13 augustus en zijn er 143 vogels geringd waarvan 119 nestjongen! Er werden in totaal 12 volwassen Boerenzwaluwen van 2011 teruggevangen (8 x man en 4 x vrouw). De eerste vogel keerde op 11 april terug in de schuur zo meldde me Mevr. Van der Wal.

Op 31 mei tijdens mijn eerste bezoek bleek al snel dat het aantal broedparen beduidend minder was dan voorgaande jaren. Ook was er op dat moment op zolder een Kerkuil in de broedbak aanwezig, op zolder vond ik diverse oude en verse braakballen en een staartpen van een mannetje Boerenzwaluw. Gelukkig houdt de fam. J. van der Wal de zolder dicht zodat de Kerkuil niet bij de nesten van de zwaluwen kan komen. Erger was dat de aanwezigheid van een Steenmarter er de afgelopen winter voor had gezorgd dat er 6 kippen en 7 konijnen sneuvelden. Een plaatsing van een schokdraad (omheining) bij de kippen en konijnen zorgde ervoor dat het beest zich (tijdelijk?) niet weer liet zien. Steenmarters kunnen een ware slachting aanrichten zowel in de nesten van de zwaluwen als bij de kerkuilen, kippen en konijnen. In Terwispel hadden we dit in 2011 ook al bij Appie Venema geconstateerd. Het aanbrenge van schokdraad

Eindrapport Boerenzwaluw RAS project R24 Friesland. Vogeltrekstation Wageningen

kan helpen zo blijkt dus nu ook maar weer. Op 31 mei ringde ik mijn eerste nestje jonge Boerenzwaluwen in 2012 in de stal van Fam. J. van der Wal, de jonge vogeltjes (vijf) waren zeker al 7 dagen oud. Met het net werden op die dag ook nog 24 volwassen vogels gevangen, 9 daarvan droegen ringen van het afgelopen jaar en waren dus de zware wintermaanden goed doorgekomen in Afrika. Daarbij viel op dat er 2 x zoveel mannetjes (6) terug waren met oude ringen dan vrouwtjes (3), en dat er geen enkele jong van de 32 die geringd zijn in 2011 terug werd gevangen.

Op 16 juni werden 10 legsels met een totaal van 50 nestjongen geringd (2 x 4, 6 x 5 en 2 x 6 jongen). Twee legsels waren al uitgevlogen en er werden totaal zeker 20 broedparen vastgesteld. De kerkuil zat nog steeds in de bak op zolder. Verder in schuur en wagenhok nog een 8 tal Boerenzwaluw nesten met eieren en of jongen aanwezig.

Op 27 juni 2 nesten met jongen geringd (1x 5 en 1 x 3). Het was vrij rustig in de stal. De Steenmarter is bij het nest van de Kerkuil is geweest. In de stal nog maar weinig vervolglegsels van de Boerenzwaluw.

Op 20 juli nog eens 2 nesten met jongen geringd (2 x 5) en met het net voor de deur gevangen. Dat leverde nog een leuke vangst op van een mannetje Zwarte Roodstaart die wel erg nieuwsgierig was wat er in de schuur gebeurde.



Foto © Jan de Jong, Joure

20 juli 2012. Mannetje van de Zwarte Roodstaart vloog de stal binnen in Korteheemmen.

De soort had in een naastgelegen schuur eerder dat jaar een nestje met jongen groot gebracht en het ouderpaar verbleef nog in de omgeving van de schuur. Naast een 6 tal nieuwe ongeringde zwaluwen leverde het ook nog een vreemde terugmelding op van een Boerenzwaluw. De vogel, een volwassen mannetje, bleek als nestjong geringd te zijn in Terwispeel door de Ringgroep Menork.

Op 3 augustus werden nog 3 boerenzwaluwen geringd en 6 tal legsels met totaal 24 jongen geringd. In de schuur werd een nest met 3 dode nestjongen aangetroffen. Mevr. Van der Wal meldde dat er de afgelopen tijd regelmatig een Sperwer zich rond de schuur ophield, zou die het ouderpaar gepakt hebben?. Het aantal aanwezige paren is flink geslonken, een flink deel is al vertrokken naar de slaapplekken.

Op 13 augustus zijn de laatste 6 Boerenzwaluw legsels (1 x 2, 1 x 3, 3 x 4 en 1 x 5) in de nesten geringd. Nu maar afwachten welke er volgend jaar terug zullen keren naar de schuur van J. van der Wal.

3.4. Lemmer. R. Attema.

Op 31 augustus bezocht ik de boerderij en ligbox van R. Attema in Lemmer. Dit jaar waren er beduidend minder zwaluwen dan voorheen aldus de boer. De schuur is een ideale plek voor de vogels ze broeden er dan ook elk jaar. Op 31 augustus zaten er nog 4 paar in met regelmatig in en uitvliegende jongen. In korte tijd kon ik dan ook 4 volwassen en 5 vliegvlugge jongen vangen met het net.

3.5. Lippenhuizen. L. Jager.

Op 11 augustus bezocht ik voor het eerst de paardenboxen van L. Jager. Een prachtige plek voor zwaluwen om jongen groot te brengen! Overall zaten nesten, zelfs bij de geiten in het hok. Twee nesten met jongen (1 x 5 en 1 x 4) werden geringd en met het mistnet ving ik nog een 12 tal vogels waarvan 2 vliegvlugge jongen. Een Pimpelmees die uit de box kwam vliegen belandde pardoos in het net en kreeg ook een ringetje om. Een groot deel van de populatie jonge Boerenzwaluwen was al eerder uitgevlogen en w.s. al naar de slaapplekken vertrokken. De vogels bleven aldus Jager nog regelmatig tegen de avond in de paardenboxen om er te slapen. Op 21 augustus heb ik nog een poging gewaagd om de rest van de "slapers" te vangen doch bij aankomst bleek dat een groot deel van de vogels de nacht buiten had doorgebracht want ze zaten op het dak van de woning al luidruchtig te kwetteren. Er werd die morgen nog 1 nestje met 3 late jongen geringd en 1 oude vogel gevangen.

3.6. Luinjeberd. T. van Zwieten.

Op 18 mei bezocht ik de boerderij en schuren voor het eerst en heb een deel van de oude vogels gevangen die in een klein schuurtje aan de ligbox zaten. Een 18 tal volwassen vogels werd met het net gevangen en geringd. Op 2 juni werden 2 adult en een nestje met 5 jongen geringd, er waren opvallend minder vogels die in en uit de schuur vlogen, wel nog veel nesten met eieren. Op 13 juni 2 nesten met jongen geringd (2 x 4), van een vijf tal nesten waren de jongen nog te klein om te ringen (van 1 tot 5 dagen oud), verder werden nog een zestal nesten met eieren aangetroffen. Ook in de woonboerderij werden een 3 tal nieuwe nesten gevonden. Op 25 juni werden er 8 nesten met jongen geringd (1 x 1, 2 x 3, 3 x 4 en 2 x 5) waarbij het opviel dat er nogal wat nesten met onbevuchte eieren waren, en diverse nesten niet meer bewoond waren. Op 13 juli werd er een Kerkuil veer in de schuur aangetroffen vlak onder de nesten, deze vogel (maar ook een Ekster!) kan gemakkelijk in en uit vliegen in de schuur door de openstaande schuifdeur. Heel veel nesten waren leeg en geplunderd. Bij het bezoek op 3 augustus werden maar weinig zwaluwen meer aangetroffen in het schuurtje enkele nestjes bevatten weer opnieuw eieren, wel werd er in de woonboerderij nog een nest met 2 jongen geringd van 12 dagen oud. Op 13 augustus ringde ik nog een 5 tal nesten (1 x 1, 1 x 3, 3 x 5) met totaal 19 nestjongen. De Kerkuil is gelukkig niet meer op bezoek geweest.

3.7. Oldeouwer. F. Stastra.

Op 12 juni voor het eerst een bezoek gebracht aan de paardenstal van Fam. Stastra samen met Yorrit de Jong uit Oudehaske die me die avond assisteerde. Met het net vingen we savonds tussen 19.30 – 20.50 uur een 18 tal volwassen boerenzwaluwen en een vijftal Huismussen. De nesten van de zwaluwen zaten vooral bij het paard en de pony in de stal op dwarsbalken. Bij de woning zat er nog een onder een luifel en in een losstaand berghok troffen we er ook nog eentje aan. In totaal zeker 10 broedpaar aanwezig. Twee vogels droegen al een pootring en bleken door mijzelf aan het Tjeukemeer bij Rohel geringd te zijn. De Boerenzwaluw met ring AK.78669 was op 17 juni 2006 bij een volwassen mannetje, en was dus minstens al in zijn 7^e kalenderjaar, en de andere ring AJ.87778 was op 5 juni 2010 ook aangelegd bij een volwassen mannetje.



Foto © Jan de Jong, Joure

12 juni 2012. Yorrit de Jong met de gevangen zwaluwen bij de onderzoekstafel bij Stastra in Oldeouwer.

Op 30 juni werden in totaal 22 nestjongen geringd (3 x 4, 2 x 5). Op zolder had een Holenduif gebroed in de nok van de paardenstal. Op 19 juli werden 2 zwaluw nesten met elk 4 jongen geringd en op 31 juli nog 1 nestje met 4 jongen, de andere nesten bevatten toen al weer diverse eieren en kleine jongen. Op 8 augustus werden een vijftal nesten met totaal 18 jongen geringd (1 x 2, 2 x 3 en 2 x 5) en op 22 augustus de laatste drie legsels met jongen (3 x 4) geringd. Bij het aanbrengen van de ringen die dag zijn een vijftal jonge vogels in de administratie voorzien van persoonlijke namen (Marijke, Saskia, Fokke, Tania en Vera). Dit zijn voornamen van de bewoners, hopelijk vangen we deze vogels in 2013 terug in de stal.

3.8. Rotsterhaule. S. Schram.

Op 12 juli kwam ik voor het eerst in de schapenstal waarin een flink aantal broedparen aanwezig waren. Met het net werden er samen met Fam. Schram een 7 tal oude vogels gevangen en geringd. Een 2 tal Huismussen kreeg ook een pootring om. In de schuur waren op dat moment nog diverse Boerenzwaluw legsels met eieren aanwezig. Op het erf zat in een oude boom een nest van een Grote Bonte Specht waar net de jongen van waren uitgevlogen zo meldde Schram me en hoorde ik de zang van Fitis en Zwartkop. Tijdens het ringen van de zwaluwen vlogen de eerste Regenwulpen al over op weg naar het zuiden. Eind juli ringde ik van een viertal nesten nog een 18 tal jongen (1 x 3 en 3 x 5) en zag ik dat er op het terrein ook nog enkele zwaluwen broeden in boxen en in de loods, totaal zeker 10 broedparen.

3.9. Terband. T. Tjepkema.

De eerste vogels (2) waren op 11 april al terug in de paardenstal. Op 11 augustus bezocht ik voor het eerst de paardenboxen met zwaluwen bij Fam. Tjepkema en ringde er een tweetal nesten met jongen (1 x 4 en 1 x 5). Er waren zeker 5 broedparen aanwezig. Tevens werden een acht tal oude vogels gevangen met het net, waarvan er 1 paartje in het kippenhok broedde en we tevens hun vier jongen (eerder genoemd) van een ring konden voorzien, de hele familie geringd dus! Op 20 september meldde Fam. Tjepkema me dat alle Boerenzwaluwen verdwenen waren. Toch bleek er op 24 september nog eentje terug te komen in de

stal berichtte Mevr. Tjepkema me, de binding met het oude nest (vooral bij jongen) was nog sterk en ze gebruiken de stal vaak als een veilige overnachtingsplek. Bijzonder blij was ik ook met de mededeling van Mevr. Tjepkema dat er in de directe omgeving van Luinjeberd, Tjalleberd en Terband meerdere adressen waren waar ook zwaluwen broeden.

3.10. Terwispel. O. Bosma.

In juli kreeg ik via Afke Jager het bericht dat er bij Fam. Bosma aan de Alde Dyk ook 1 paartje in de paardenstal zat. Op 30 juli controleerde ik de plek en het bleek dat het broedpaar al aan de tweede leg bezig was met 4 eieren, 1 vrouwtje kon worden geringd. Op 11 augustus werd het mannetje ook gevangen en zijn de 3 nestjongen van 9 dagen oud van een ring voorzien. Familie compleet!

3.10.1. Terwispel. A. Jager.

De eerste vogels (2) waren pas op 24 april terug uit Afrika meldde me Afke Jager.

Op 22 mei alle vogels gevangen in het schuurtje, daarbij waren 13 ongeringd en 9 droegen al een ring. Diverse wijfjes hadden nog geen broedvlek ontwikkeld en waren dus beduidend later met de eerste eieren. Vijf broedparen hadden alle al een vol legsel van 5 eieren en 1 was net begonnen (1 ei) met de leg. Op 7 juni nog 1 ongeringd paar gevangen (nog later aangekomen?) en de eerste 3 nesten met totaal 10 jongen geringd. Op 16 juni 5 nesten met totaal 17 jongen geringd (2 x 1,1 x 4, 1 x 5 en 1 x 6). Onder nest K05, waarin 6 jongen zaten, lag ook nog een dood jong op de grond, dus dit paar had 7 eieren! Een nest met 7 eieren is al lange tijd niet meer door mij vastgesteld.



Foto ©Jan de Jong, Joure.

27 juni 2012. Nest met 5 jongen op 3 losse TL buizen die op een stelling liggen in het schuurtje bij Afke Jager..

Eindrapport Boerenzwaluw RAS project R24 Friesland. Vogeltrekstation Wageningen

Op 27 juni 2 nesten met elk 5 jongen geringd. Op 19 juli 3 nesten met totaal 11 jongen geringd. Er is nogal wat spreiding van broeden, het ene vroege paar is al bezig met het tweede legsel jongen en het late paar heeft net het eerste legsel met jongen uit het ei. Op 30 juli zijn de oude vogels gevangen en zijn er bij 3 mannetjes loggers aangebracht. Assistentie gehad bij het aanleggen van de loggers van Appie Venema, Peter Das, Bareld Storm en Marten Sikkema. Een van de geloggerde vogels (B.571) kreeg de naam KEES mee als ode aan de te vroeg overleden partner van Afke Jager. Ook zijn er weer 2 nieuwe paren gevangen die nog geen ring droegen! Nog steeds nieuwe vogels dus, terwijl we altijd alles vangen in dit schuurtje! Daar er op 30 juli geen tijd was om ook nog de nestjongen te ringen is dit op 1 augustus gedaan, er werden nog 5 nesten met totaal 17 jongen geringd. Veel jonge en oude vogels vlogen in en uit het schuurtje en er waren nog steeds legsels met eieren. Op 11 augustus werden nog 3 legsels geringd met totaal 10 jongen en op 21 augustus 2 legsels met totaal 5 jongen (1 x 2 en 1 x 3). Op 3 september werd er voor de laatste keer in 2012 een bezoek gebracht en werden 2 nestjongen en een vliegvlug jong geringd. Acht oude vogels, waar onder logger KEES (!) waren nog in de stal met een 13 tal vliegvlugge jongen. Op 14 september kreeg ik een mailtje van Afke Jager dat nu alle zwaluwen vertrokken waren uit het schuurtje, op weg voor een lange reis naar het warme Afrika.



Foto © Jan de Jong, Joure

30 juli 2012. Een pas gezenderd mannetje in de schuur bij Afke Jager (Terwispel) kreeg de roepnaam KEES, dit naar de op 78 jarige leeftijd overleden (16-12-2011) partner van Afke Jager.

3.10.2. Terwispel. A. de Jong.

Toen ik op 21 mei voor het eerst op de boerderij van Alle de Jong kwam bleek dat er heel veel zwaluwen rondvlogen, nooit geweten dat daar op die plek zoveel waren. In een kalverstal zaten heel veel nesten en ook in de ligboxstal vlogen paren om die er nestelden. Er waren zeker 20 paar aanwezig, eigenlijk veel minder dan in 2011 toen er ook in de stal veel meer aanwezig waren aldus Alle de Jong. Op 21 mei werden naast 1 Huismus er in totaal 24 volwassen Boerenzwaluwen gevangen, drie ervan (alle mannetjes)

Eindrapport Boerenzwaluw RAS project R24 Friesland. Vogeltrekstation Wageningen

droegen al een pootring en waren alle drie afkomstig uit de schuur van Appie Venema en geringd als jonge vliegvlugge vogels op 27-7-2005, 6-8-2010 en 24-8-2006. Alle drie waren ze nog nooit eerder terug gemeld! Mogelijk zaten ze hier al jaren!

Op 4 juni bezocht ik de stal opnieuw en ving naast 7 Huismussen er ook 10 ongeringde volwassen Boerenzwaluwen met het net. Er was er weer eentje bij met een vreemde ring, de vogel bleek op 30 juni 2011 als volwassen wijfje in de schuur bij Afke en Kees Jager geringd te zijn. Vier nesten met jongen (1 x 3, 1 x 4 en 1 x 5) werden in het kalverenok geringd. Op 16 juni een nestje met 3 jongen geringd en op 19 juli al een vroeg tweede legsel met drie jongen in het spoellokaal van een ring voorzien. In het kleine kippenok in de schuur vond ik zelfs op 1,5 meter van de grond een nest! Al een tijdje had ik om het nestje gezocht doch kon het nooit vinden, doch op 19 juli ontdekte ik de plek voor het eerst doordat een oude vogel naar het nest vloog. Helaas nogal wat nesten met jongen in de julimaand niet bezocht in verband met controles op loggers op andere plekken. Pas op 1 augustus smorgens om 7.00 uur de stal weer bezocht en 9 nesten met totaal 37 jongen (3 x 3, 2 x 4 en 4 x 5) geringd. In het nest in kippenok zaten nu vijf grote jongen.



Foto © Jan de Jong, Joure.

Alle de Jong laat een Boerenzwaluw los op zijn boerderij nadat deze een pootringetje heeft gekregen.

Eindrapport Boerenzwaluw RAS project R24 Friesland. Vogeltrekstation Wageningen

Naast de jonge vogels werden met het net nog 3 ongeringde zwaluwen gevangen en 4 Spreeuwen en 1 Huismus, ook deze kregen een ring. De Spreeuwen waren alle in actieve slagen rui en kwamen op het voer in de stal af en belanden toen in het net. Op 13 augustus nog een flink aantal nesten (6) met jongen (totaal 17) in de ligbox stal aan de zuidzijde kunnen ringen, zelfs twee al vliegvlugge zwaluw jongen die wat voor hen uit zaten te staren op een balk konden met de hand gepakt worden en geringd weer losgelaten worden. Op 21 augustus ringde ik in de kalverstal nog een nestje met drie jongen. Al met al toch 117 vogels van een ring voorzien, waarvan slechts 81 pulli, dit laatste hadden er door mijn toedoen veel meer kunnen zijn. We zijn erg benieuwd hoeveel er in 2013 naar de boerderij terug zullen keren.

3.10.3. Terwispel. van der Linden.

Op 2 juni is er met het net gevangen voor de paardenstal en de grote buitenstalling, in totaal zijn twee mannetjes en drie wijfjes Boerenzwaluw gevangen, alle waren ongeringd. Drie Huismussen kregen ook een ring om. Een derde mannetje Boerenzwaluw liet zich niet vangen en bleef de gehele tijd buiten de stallen rondvliegen. Geen loggers kunnen ontdekken. Op 21 augustus een tweede poging met net gedaan, drie volwassen Boerenzwaluwen gevangen en een jonge Huismus. In de garage aan woonboerderij nog 1 nest met 4 jongen geringd en daar een paartje teruggevangen waarvan 1 mannetje met ring AV.48257, deze bleek afkomstig uit de schuur van A.Venema (buurman) en was als eerste jaars geringd op 8 september 2011. Op 3 september nog een nest met drie jongen in de wagenloods geringd. Vreemd genoeg lag het nest tussen de kalveren op de grond, het was van de TL afgevallen. Heb het nest op een balk op 1,5 meter van het oude nest geplaatst, na 15 minuten kwam het wijfje weer terug bij het nest om te voederen! Het mannetje liet zich wederom niet zien of vangen! Zou het nog steeds ontbrekende mannetje dan toch een logger gehad hebben?

3.10.4. Terwispel. A. Venema.

Op 12 mei 1 mannetje geringd die naar binnen gevlogen was in de stal. In de berging werd nog een nest met 5 jonge Merels geringd. Appie Venema deelde mee dat hij stellig een vogel met een logger had zien vliegen rond de boerderij. Op 14 mei met Venema voor het eerst met het net gevangen om de vogel met logger te pakken te krijgen, met assistentie van Peter Das en Bareld Storm. Het aantal teruggekeerde vogels was nog maar gering doch we wilden het risico niet lopen dat de vogel met logger vroegtijdig zou verdwijnen door mogelijke predatie of andere oorzaken. Er werden 13 Boerenzwaluwen gevangen waarvan er 6 een ring kregen. Bij de zeven Boerenzwaluwen die al een ring droegen was er 1 bij die tot grote vreugde een logger droeg, het was logger 879, eindelijk de eerste terug. Vogel was goed op gewicht, 18.0 gram en in goede conditie.



Foto © Jan de Jong, Joure

Eerste Boerenzwaluw met logger 879 teruggevangen in schuur Appie Venema.

Eindrapport Boerenzwaluw RAS project R24 Friesland. Vogeltrekstation Wageningen

Op 29 mei is een tweede poging gewaagd om mogelijke loggers terug te vangen, Peter Das en Bareld Storm waren al vroeg (5.45 uur) aanwezig. Appie Venema meldde dat de avond te voren een Sperwer actief was geweest en nogal wat onrust had veroorzaakt onder de zwaluwen en dat er mogelijk daardoor wat minder zijn teruggekeerd naar de stal. Toch konden 23 zwaluwen worden gevangen waarvan er 10 van een ring konden worden voorzien. Helaas geen nieuwe vogels met loggers. Ook de vogel waar van we op 14 mei de logger verwijderden bleek aanwezig. Veel wijfjes vertoonden een broedvlek. De hele maand juni is er niet gevangen i.v.m. weers- en voedsel omstandigheden voor de broedvogels.

Pas op 9 juli is een 3^e poging met het net gedaan om toch nog wat eerste jaars en mogelijk een zwaluw met een logger te vangen. Er zijn 38 zwaluwen gevangen, hiervan kregen 23 een ring (1 man, 1 vrouw en 20 eerste jaars) en droegen 15 al een ring. Een mannetje had duidelijk een ontstoken linker oog en woog nog maar 15,6 gram, veel te licht voor een zwaluw. Helaas geen zwaluw met een logger meer gevangen. Op 27 juli de 2^e serie zeven (nieuwe) loggers aangebracht samen met Raymond Klaassen, Henk Klaassen, Peter Das, Jauko Dijkstra en Appie Venema.



Foto © Jan de Jong, Joure.

14 mei 2012. Bij de logger 879 valt op dat de positie van deze uitvoering op de rug achteraf bekeken meer naar achteren geplaatst is, wat mogelijk een hogere luchtweerstand tijdens de vlucht zou kunnen hebben opgeleverd. Voor 2012 is voor een meer aerodynamische plek gekozen, vlak achter de kop, met een andere bevestigingsmethode (zie blz.12).

Tijdens de vangsessie werden ook nog 6 eerste jaars Boerenzwaluwen en twee Huismussen geringd en liet een Winterkoning zich in de stal vangen. Op 5 september heb ik een poging gedaan om nog een deel van de jonge vogels te vangen, 11 eerste jaars konden van een ring worden voorzien.



Foto © Jan de Jong, Joure

27 juli 2012. Raymond Klaassen en Appie Venema kijken naar de net geplaatste nieuwe logger.

Twee van de zeven loggers bleken nog aanwezig in de stal. Volgens Appie Venema heeft een flink deel van de vogels de nacht doorgebracht in de maïs percelen, want smorgens vroeg al cirkelden er een 60 tal hoog in de lucht boven de stal, klaar voor vertrek naar het warmere zuiden. Enkele volwassen vogels die in de schuur gevangen waren hadden al trekvet, 5 x vetscore 2, 2 x 3 en zelfs 1 x score 4 genoteerd, de laatste was al 22.5 gram! Af en toe kwam een Sperwer langs en zorgde voor onrust onder de vogels boven de boerderij, hopelijk weten ze deze tijdig te ontwijken en veilig de lange tocht naar hun overwintergebied te volbrengen.

3.10.5. Terwispel. O. de Vos.

In de boerderij van Fam. De Vos zitten diverse paren Boerenzwaluwen. De vogels zijn moeilijk te vangen omdat ze heel veel mogelijkheden hebben om in de ligbox te ontsnappen. Op 7 juni kon ik toch een viertal volwassen vogels voor de schuifdeur vangen samen met een zestal Huismussen.

De Huismus (Rode lijst soort in Nederland!) is hier nog volop aanwezig en kan overal in de stal nestelen en voedsel vinden. Naar schatting waren er toch zeker een zestigtal Huismussen aanwezig vooral achter de ligbox op de maispulp.

Eindrapport Boerenzwaluw RAS project R24 Friesland. Vogeltrekstation Wageningen

Een Boerenzwaluw met ring AV.48257 werd teruggevangen en bleek op 8 september 2011 als eerste jaars in de schuur van Appie Venema geringd te zijn. Op 27 juni zijn nog 2 nestjongen geringd van 13 dagen oud bij de tankopslag.



Foto © Jan de Jong, Joure

Het melkveebedrijf van Fam. De Vos ligt verscholen achter het groen!

3.10.6. Terwispel. Sj. Wagenaar.

De eerste Boerenzwaluw werd op 2 april bij de schuur waargenomen door Sjoerd Wagenaar, op 9 mei had een eerste broedpaar al 1 ei in de stal. Op 22 mei met net voor de deur van de schuur gevangen in totaal 7 vogels gevangen, drie vogels (alle mannetjes) droegen al een ring. AS.56575 bleek op 15 juli 2010 als volwassen vogel in de schuur bij Wagenaar geringd te zijn, en de andere twee waren afkomstig uit de schuur van Appie Venema. AV.48242 was geringd als vliegvlug jong op 8 september 2011 en de andere AS.56092 was als nestjong uit een legsel van 5 jongen geringd op 28 mei 2010. In de koeienstal nog twee nesten aangetroffen met beide 5 eieren. Op 16 juni in koeienstal 2 nestjongen geringd van 7 dagen oud, onder het nest lagen toen vier (!) dode jongen van amper 3 dagen oud. Het andere nest bij de staldeur had ook zijn jongen al verloren, kennelijk door het slechte weer en de koude aldus Wagenaar. Toen ik van het erf weg zou rijden zag ik bij de gesloten schuurdeur enkele (4) Boerenzwaluwen op de dakgoot zit, één ervan gedroeg zich vreemd, lag met de kop en lichaam plat op de dakgootrand, schudde heftig met zijn veren en na een tijdje ging hij rechtop staan. Wat ik toen zag vanuit de auto verbaasde me zo dat ik een tijdje met de ogen heb geknipperd, de bril afzette en nog eens zag, er lag een EI (!) op de dakrand tussen de poten van de zwaluw. Dit wijfje had legnood en kon de schuur niet binnenkomen(deur was toegesloten) en deponeerde dus haar ei op de dakrand. Toen de vogel wegvloog viel het ei tot mijn

teleurstelling op de grond en brak. Direct daarna de deur geopend en de zwaluwen vlogen in een sliert naar binnen! Op 27 juni in de koeienstal een nest met 5 jongen van 7 dagen geringd.

Na een telefoontje van Wagenaar ben ik op 3 september nog eens langs geweest en ringde in de koeienstal een nest met 4 jongen van 8 dagen en in de schuur een nest met 4 grote jongen van 15 dagen oud. Met het net voor de deur werden nog een 15 tal Boerenzwaluwen gevangen, hiervan zijn 4 volwassen en 3 vliegvlugge jongen geringd. Een van de teruggevangen volwassen vogels (AT.47851) bleek op 1 juli 2011 geringd te zijn als eerste jaars in de stal van Venema. Twee volwassen vrouwtjes bleken in 2011 in de stal bij Wagenaar te zijn geringd en nu toch nog teruggevangen, mogelijk dat deze vrouwtjes veel later zijn aangekomen en toch nog aan het broedproces hebben deelgenomen en/of ergens anders hebben gebroed.

3.10.7. Terwispel. Mevr. Wassenaar.

Op 7 juni in het schuurtje achter de garage de beide oude vogels gevangen, een daarvan (AS.56799) was op 13 augustus 2010 als nestjong geringd bij Sjoerd Wagenaar in de stal. Het broedpaar had op 7 juni 5 eieren. Helaas is dit legsel door een kat verloren gegaan. De beide vogels produceerden daarna opnieuw een legsel en de 3 jongen werden op 1 augustus geringd.

3.11. Warga. K. G. de Boer.

De eerste vogel werd al op 18 april bij de ligboxstal gezien door Keimpe Gerrit de Boer. Op 30 mei met net gevangen en 3 volwassen vogels gevangen, 1 mannetje daarvan geringd en twee met ring teruggevangen. Boerenzwaluw AS.56517 (man) werd als nestjong geringd op 2 juli 2010 bij Talsma in de schuur en AS.56222 werd als volwassen wijfje op 11 juni 2010 ook bij Talsma met het net gevangen. Beide dus uit de omgeving. Op 30 mei waren er nog maar weinig Boerenzwaluwen terug in de schuur en ligbox. Boven in de schuur trof ik nog een zestal braakballen aan van de Kerkuil. In deze braakballen trof ik resten aan van 1 Huismus en 1 Boerenzwaluw en vele skeletten van Veldmuizen en spitsmuizen. Op 11 juni nog een poging met het vangnet voor de deur gedaan en nog een vijftal volwassen vogels gevangen, waarvan er 4 geringd. Van een legsel in de ligbox 5 jongen geringd en in de schuur een legsel met vier jongen. Tijdens het vangen met een net voor de deur bleek dat er telkens grote groepen Spreeuwen bij de opslag van het voer (maïspulp) bij de silo's zaten en steeds terugkwamen. Ik plaatste een 6 meter netje vlak ervoor in twee parasolstanders en dacht zo enkele te vangen. Dat heb ik geweten, in een kort moment zat het net vol met spreeuwen, na het uithalen bleven ze maar komen! In totaal ringde ik 43 spreeuwen(41 jongen en 2 volwassen) en zelfs nog een Ringmus! Alle 4.2 mm ringen voor Spreeuwen waren op!

Zodat ik die morgen meer Spreeuwen ringde dan Boerenzwaluwen. Op 15 juni nest met 6 jonge Boerenzwaluwen geringd in grote stal. Op 12 juli enkele nesten in schuur en loods gecontroleerd, 1 volwassen wijfje zat zo vast op de eieren dat ik het gewoon kon pakken, ringen en terugzetten, de vogel broedde gewoon door. Diverse legsels van de Boerenzwaluw waren in de schuur verlaten, werk Kerkuil? In een van de grote loodsen trof ik een nest aan met zeker 4 al grote jongen van de Torenavalk. Peter Das van de Vogelringgroep Bergumermeer gewaarschuwd (direct gebeld) dat deze waarschijnlijk ongeringd waren en dat hij ze gemakkelijk voor zijn project RAS Torenavalk kon ringen. Deze heeft ze dezelfde dag nog kunnen ringen en deelde me mee dat een vijfde jong vlak in de omgeving dood was gevonden. In de loods zaten ook opvallend veel Holenduiven, ik telde er zeker een 20 tal, de vogels kwamen op het voer af wat daar lag opgeslagen voor het vee. Op 28 juli nestje met 3 jongen geringd, weinig oude vogels meer aanwezig. Op 9 augustus nest met 4 jongen geringd in schuur.

Op 20 augustus smorgens vroeg nog een nest met 5 nestjongen geringd in de schuur en op 27 augustus 1 legsel met 3 jongen in de ligbox geringd. Heel veel Spreeuwen in de ligbox, ik telde zeker 200 a 250 die op het voedsel voor de koeien afkwamen, slechts 2 kunnen vangen in het net voor de schuifdeur.



Foto © Frans Bruinsma

Spreeuwen komen in voorjaar en zomer vaak in de ligbox stallen bij de Boer in Warga.

3.11.1. Warga. T. Stelwagen.

Op 11 juni in de garage 1 paar geringd. In ligbox geen broedparen kunnen ontdekken. In de schuur is onlangs een kerkuil gezien.

3.11.2. Warga. S.Talsma

Op 23 mei voor het eerst met het net voor de deur gevangen, Peter Das, Bareld Storm en Douwe Langhout (van Vogelwacht Warga) hielpen ter assistentie. Helaas geen enkele Boerenzwaluw met logger terug gevangen van 2011. Er waren wel erg veel zwaluwen die bij aankomst al buiten omvlogen en kennelijk de hele nacht buiten waren geweest. Er werden 21 volwassen vogels gevangen waarvan we er 5 mannetjes en 5 vrouwtjes van een ring konden voorzien. Tevens werden 2 Spreeuwen en een 6 tal Huismussen in de netten aangetroffen. Op zolder werden braakballen gevonden (alle oud!) van de Kerkuil, volgens boer Talsma was er in de week voor 23 mei nog een Kerkuil op zolder aanwezig geweest. Mogelijk dezelfde die ook af en toe bij buurman de Boer in de schuur wordt gezien.

Omdat ik op 30 mei weinig zwaluwen bij de buurman de Boer aantrof, en tijd over had, dacht ik; "ik probeer nog een keer te vangen bij boer Talsma bij verrassing", nu dit was een "boppeslag", direct al na de 1^e ronde door de stal bleek de vogel met logger 882 in het net beland. Vogel was in goede conditie en woog 18.7 gram. Naast de geloggerde Boerenzwaluw werden er nog 5 niet eerder terug gemelde Boerenzwaluwen met ringen gevangen (2 x man, 3 x vrouw), alle uit de stal Talsma, en kon ik nog een 3 tal volwassen Boerenzwaluwen ringen (1 x man, 2 x vrouw). Deze 5 nieuwe vrouwtjes zijn mogelijk later aangekomen en waren op 23 mei stellig nog niet aanwezig toen de 1^e vangpoging werd ondernomen. Op 15 juni waren bij aankomst rond 06.00 uur vrijwel alle Boerenzwaluwen buiten, slechts een 7 tal wijfjes kon worden gecontroleerd en 3 Huismussen werden gevangen. Acht nesten met jongen werden geringd (1 x3, 3 x 4, 3 x5 en 1 x 6).



Foto © Jan de Jong, Joure

Bij Fam. Talsma broeden de Boerenzwaluwen op vreemde plekken, dit paar zit al jaren achtereen op een plastic bus die op een stelling staat in de stal.

Op 12 juli 2 nesten met jongen (1 x 3, 1 x 4) geringd, nog diverse nesten met eieren aangetroffen. Op pas gemaaide graslanden aan de Greate Kritewei flinke groepen vogels vanmorgen waaronder, zeker 120 Kleine Mantelmeeuw (waarvan 9 2^e kalenderjaar), 2 Regenwulpen, 5 Grutto, 4 Scholekster, 8 Kievit, plm. 40 kokmeeuw, 125 Spreeuw en 15 man en 8 vrouw Kempmaan! Op 28 juli nog een keer met net gevangen (1 volwassen geringd) en 5 nesten met jongen (1 x 3, 2 x 4 en 2 x 5) geringd. De Kerkuil was ook weer op de hooizolder geweest, ik vond enkele slagpennen en wat braakballen. In de schuur waren steeds minder Boerenzwaluwen aanwezig, ik denk dat een flink deel al vertrokken is gelijk met de eerste uitgevlogen jongen. Op 9 augustus 3 nesten met jongen geringd (1 x 3, 1 x 4 en 1 x 5). Op 20 augustus later in de morgen toch nog even met het net gevangen voor de staldeur van de schuur waarbij toch nog 11 vliegvlugge jongen en een volwassen mannetje konden worden geringd. Groot was de verrassing toen ik bij het doormeten van de vogels ontdekte dat er eentje met LOGGER tussen zat. Tijdens het uithalen van de vogels had ik de logger niet opgemerkt, de vogel was in goede conditie (21.5 gram) en was al bezig met opvetten (vetscore 2). Wat een toevalstreffer, had eigenlijk dit jaar niet meer op een DERDE logger gerekend. In de schuur ringde ik later in de morgen ook nog 3 nesten met jongen (1 x 3, 1 x 4 en 1 x 5). Op zolder vond ik diverse zeer verse braakballen waarin TWEE ringen van Boerenzwaluwen (AV.49024 en AV.49026), deze waren afkomstig van nestjongen die op 9 augustus 2012 geringd waren in nest T83 en waren op die dag al 12 dagen oud.



Foto © Jan de Jong, Joure

10 september 2012. Twee pootringen van jonge Boerenzwaluwen aangetroffen in een verse braakbal van een Kerkuil op de zolder bij boer Talsma in Warga.

Op 10 september waren er maar weinig vogels meer aanwezig in de stal. Twee nesten met jongen konden nog worden geringd (1 x 3 en 1 x 4) en met het net werden nog enkele zwaluwen gevangen waarvan ik nog 2 volwassen en een vliegvlug jong kon ringen. Een mannetje met een ring was al met de slagpenruï begonnen en had de binnenste 2 slagpennen al afgeworpen. De nieuwe pen stak er al als een blauw bloedspoeltje uit en de veertjes waren al 2 mm uit de schacht. Normaal ruïen de Boerenzwaluwen hun grote slagpennen in Afrika, slechts enkele beginnen hier alvast en onderbreken de ruï als ze vertrekken. Ook bij boer Hoekstra in Grou waar ik vanmorgen eerder was trof ik een zwaluw aan met ruï in de grote slagpennen. Op zolder weer enkele braakballen van Kerkuil aangetroffen met daarin TWEE ringen van nestjongen (AV.49219 en AV.49220) die op 20 augustus in nest T49 waren geringd, beide 14 dagen oud. De Kerkuil komt dus regelmatig in de stal en pakt er jongen uit nesten.

3.12. Warns. B. Smid.

Bauke Smid zag op 7 april om 19.10 uur al een vroege zwaluw terug in de ligbox.

Op 6 juni smorgens vroeg vertrokken naar Warns naar de 2 ligboxen van Fam. Smid in Skarl. Daar waren weer veel zwaluwen aanwezig in de ligboxen. Jammer van de harde wind en regen vanmorgen. Dertig Boerenzwaluwen werden er met het net gevangen waarvan er 27 nieuw waren en van een ring werden voorzien. Vijf Huismussen lieten zich ook vangen en kregen een pootring om. Drie Boerenzwaluw mannetjes droegen al een ring en waren eerder geringd in dezelfde stal. AT.47610 was als volwassen mannetje geringd op 11 juni 2011 en AT.47624 was als nestjong uit een nest van 4 jongen van 7 dagen

oud ook op 11 juni 2011 geringd. Het mannetje met ring AJ.85995 was als nestjong (van 12 dagen oud) geringd op 10 juni 2009.



Foto © Rene van Rossum

In de vroege ochtend van 21 juli waren er plotseling grote groepen Gierzwaluwen aanwezig boven de boerderij van Fam. Smid in Warns.

Op 21 juli was ik rond 05.45 uur al in Warns en had een geluidsinstallatie mee genomen waarmee ik de Boerenwaluwen naar het net wilde lokken. Er waren naast de Boerenwaluwen ook enorm veel GIERZWALUWEN aanwezig rond de boerderij die langs en om de bomen en struiken aan het insecten zoeken waren, ik telde zomaar een 300 Gierzwaluw en een 80 tal (veelal 1kj) Boerenwaluwen. Tot mijn grote frustratie viel de geluidsinstallatie uit en verzwakte het bleek dat de accu het had opgegeven toen ben ik dezelfde morgen rond 9.00 uur direct maar vertrokken naar Kampen om hem te laten herstellen. Wat een pech! Toch kond ik die morgen nog 13 Boerenwaluwen vangen (3 x man, 4 x vrouw en 6 vliegvlugge jongen) en kwamen er ook nog 1 Witte kwikstaart, 1 Huismus, 2 Ringmus en 2 Spreeuwen in het net, ook deze kregen allen een pootring. Een wijfje Boerenwaluw droeg al een pootring (AS.56874) en was op 31 augustus 2010 als volwassen vogel geringd in dezelfde stal.

4. Meldingen uit de provincie Friesland.

In 2012 zijn er een overweldigend aantal meldingen via email en telefoon bij me binnengekomen. Naast de vele meldingen over de eerste aankomst in schuren en stallen waren er ook heel veel “losse” waarnemingen van eerst en laatst geziene exemplaren. Hierbij een greep uit de vele binnengekomen meldingen uit de provincie. Mocht Uw bijzonder vroege of late melding er niet tussen zitten geef hem dan nog even op!

4.1. Eerste meldingen.

19-03-2012. Bij Bolsward een vogel rondvliegend (Otto Spoelstra).

21-03-2012. In de omgeving van Fochteloerveen bij de uitkijktoren

Eindrapport Boerenzwaluw RAS project R24 Friesland. Vogeltrekstation Wageningen

- 1 vogel overvliegend (Rudie Huiting).
Bij de Hilaerdermieden een overvliegend naar west (Yde van de Heide).
- 26-03-2012. Bij Stiens 1 overvliegend(Harm Dijkstra).
- 27-03-2012. Eerste terug in schuur te Wommels (Roel Schraa, Wommels).
Tussen Ter Idzard en Oldeholtwolde 1 overvliegend naar noordoost (Robert de Boer).
- 30-03-2012. Vier in de Leonserpolder (Simon de Winter).
- 31-03-2012. Negen bij de vogelkijkhut in Fochteloerveen (Juun de Boer).
Weinig vroege meldingen binnengekregen uit maart. De vogels hebben een slechte overwintering gehad in Afrika met veel droogte en op de terugweg naar de Broedgebieden troffen ze in Frankrijk en Spanje flinke slecht weer perioden.
Het broedseizoen verliep grillig, veel legfels met minder eieren.
- 01-04-2012. Twee bij de Hoeve (Wil Leurs).
Bij de golfbaan te Leeuwarden 1 gezien (Jannes Aalders).
- 02-04-2012. Eerste terug in schuur te Terwispel (Appie Venema, Terwispel).
Eerste terug in stal te Terwispel(Sjoerd Wagenaar, Terwispel).
Zes overvliegend bij Veenwouden (Jeroen Breidenbach).
- 03-04-2012. Zeker 8 vogels bij het Oosterschar (Joost Vogelzang).
- 06-04-2012. Bij Haskerdijken een vogel (H. van der Bom).
Bij Tacozijs 1 vogel (Mevr. Kuipers, Balk).
- 07-04-2012. Eerste weer terug in stal om 19.10 uur te Warns (Bauke Smid, Warns).
- 08-04-2012. In Boelenslaan 1 terug in schuur (Fam de Jong, Boelenslaan).
- 10-04-2012. Twee terug in loods te Kimswerd (Mevr. Wiersma, Kimswerd).
- 11-04-2012. Twee terug in paardenstal te Terband (Trienke Tjepkema, Terband).
Twee vogels in Sint Nicolaasga (Steneker, Sint Nicolaasga).
Eerste vogel terug bij Fam. Rijpkema aan de Swettepoelsdyk te Broek (Lutske Visser, Broek).
- 12-04-2012. Bij het Oosterschar 1 gezien (Johan Helmus).
Eerste vogel terug bij Fam. Rijpkema aan de Bloksleat te Broek (Lutske Visser, Broek).
Bij IJlst 1 vogel (Sjoerd Galama, Uitwellingerga).
Nog maar twee vogels bij de schuur, ze willen bijna niet naar binnen (A.Venema, Terwispel).
- 13-04-2012. Twee te Haulerwijk terug in garage (G. Beijert, Haulerwijk).
Twee bij de stal van Fennema te Oudwoude, op 14-04 waren ze daar terug in de stal (H. Stobbe, De Triemen).
- 14-04-2012. In Ee bij Tipma 1 vogel gezien (Kees Kooman, Ee).
Twee te Kûkherne terug bij woning, op 16-04 1^e weer terug in hok (J. van der Veen, Kûkherne).
- 16-04-2012. Twee terug in stal te Boelenslaan (Minke Hoekstra, Boelenslaan). 10 broedpaar in 2011.
- 18-04-2012. In Joure bij de bowling vijf vogels gezien(Anne Lenis, Joure).
- 18-04-2012. Eerste terug bij ligbox te Warga (K.G. de Boer, Warga).

4.2. Late waarnemingen.

Dit jaar waren er opmerkelijk veel laten waarnemingen.

- 28-09-2012. Tijdens de Jouster Merke nog een tiental in de regen rond de bomen bij de R.K. kerk in de Midstraat op zoek naar insecten. Later in de avond nog af en toe kleine groepjes bij de sporthal de Stuit op insecten jagend. Veel vogels vertrekken in de vrij strakke ZW wind naar het zuiden, de lange trektocht naar Afrika is begonnen(Jan de Jong) .
- 05-10-2012. Twee ten NW van Burgumermar (Henk van Dijk, Burgum).
- 07-10-2012. Nog 1 in schuur te Drachtster Compagnie (W.Veenstra-Doornbos).
- 09-10-2012. Laatste 2 ook vertrokken uit schuur te Wommels(Roel Schraa, Wommels).
- 16-10-2012. Te Berlikum nog 1 (Rudy Fopma).

Eindrapport Boerenzwaluw RAS project R24 Friesland. Vogeltrekstation Wageningen

- 20-10-2012. Drie overvliegend naar Zuid op Schiermonnikoog (Holmer Vonk).
21-10-2012. Op Vlieland nog 1 bij Dodemansbol (Jasper en Joep Hooymans).
22-10-2012. Twee boven Duurswoudsterheide (Koert Scholten).
27-10-2012. Nog vier bij Hollumerduinen op Ameland (Edwin de Weerd).
31-10-2012. Bij Twijzel nog 1 gezien (Jeffrey Huizinga).
03-11-2012. Bij Hollum op Ameland nog 1 vogel (Tjeerd Schumacher, Sint Anna Parochie).
04-11-2012. Bij het duinmeertje Hee op Terschelling 1 vogel (T.Hek).
05-11-2012. Te Pingjum 1 waargenomen (Henk van der Wetering, ringgroep Franeker).
06-11-2012. Twee bij de Geeuw tussen Heeg en Oudega haastig richting Z (Jeroen Onrust).
11-11-2012. Bij het Slotermeer boven de dijk van Wyckelerhop om 16.00 uur nog een gezien (Pieter Veenstra, Wyckel).
16-11-2012. In België wordt zelfs nog een 1kj gevangen en geringd door Philippe Schepens.

4.3. Late broedgevallen en waarnemingen.

Onze Friese Boerenzwaluwen gaan vanaf oktober op weg naar hun overwinteringsgebied in Afrika. Sinds kort weten we aan de hand van recent onderzoek met zendertjes in Friesland dat onze Friese Boerenzwaluwen overwinteren in een groot gebied van Centraal tot in zuidelijk Afrika onder anderen in Nigeria, Zambia en Botswana en op de terugweg gebruik maken van trekroutes die zowel langs de Atlantische kust als via Italië naar de broedgebieden lopen.

Van de Boerenzwaluw (**Boereswel**) kwamen in 2012 nogal wat late waarnemingen binnen uit de provincie. In een normaal broedseizoen komen de vogels in de eerste weken van april bij ons terug en beginnen dan al vrij snel met het opmaken van het oude nest.

Dit jaar echter waren de zwaluwen veel later, soms pas diep in mei, en hadden een slecht winterseizoen doorgebracht in Afrika. Veel broedvogels hadden dan ook nogal wat tijd nodig om op krachten te komen en zijn daardoor ook later begonnen met broeden.

Zo kon het voorkomen dat we in oktober nog oude vogels in de schuren aantreffen die hun jongen voederden. Op 2 oktober verlaat in Wommels bij Fam. Schraa het laatste broedsel pas hun nest en de jongen vertrekken pas op 9 oktober naar het zuiden. In Elahuizen werden op 4 oktober nog twee jongen gevoederd, de ouders vlogen nog af en aan met voedsel aldus Tineke de Vries. In Molkwerum zaten bij veehouder Semplonius op 17 oktober nog 2 jongen in het nest, de vogels waren de volgende dag nog aanwezig, en kwamen elke avond nog terug op het nest om er te slapen en veilig te overnachten. Op meerdere plekken in de provincie waren nog Boerenzwaluwen aanwezig in de schuur. In Langezwaag vertrok de laatste op 3 oktober volgens van de Wal en in de Drachtster Compagnie was er op 7 oktober nog steeds een aanwezig aldus W. Veenstra -Doornbos. In veel gevallen gaat het steeds jonge vogels die nog een sterke binding hebben met hun nest.

De late broedgevallen in Friesland staan niet alleen, van Ieuan Evans (BTO) kreeg ik bericht dat ook in Engeland er dit jaar in oktober nog zeven nesten met jongen aangetroffen zijn. Dat is zeer ongewoon, sinds 1939 zijn daar pas 19 nesten met jongen in oktober geregistreerd, op een totaal van ruim 45.000 nestgegevens, in de laatste zes jaar waren daar geen nesten met jongen in oktober meer vastgesteld.

Late broedgevallen zorgen ook voor late waarnemingen. Zo zag Willem Wind er op 19 oktober nog een 20 tal op Vlieland en trof Koert Scholten uit Bakkeveen er op 22 oktober nog 2 aan boven de Duurswoudsterheide. Zelfs in november waren er nog Boerenzwaluwen in Friesland, 3 november 1 Hollum Ameland (Tjeerd Schumacher, Sint Anna Parochie), 5 november 1 te Pingjum (Henk van der Wetering, Pingjum), 6 november twee bij de Geeuw te Heeg (Jeroen Onrust) en de laatste is op 11 november bij het Slotermeer (Pieter Veenstra) gezien. In België werd zelfs nog op 16 november een jonge Boerenzwaluw gevangen en geringd en in Engeland is op 21 november er nog eentje gezien bij Redcar & Cleveland (Paul Stancliffe).

5. Aankomst Boerenzwaluwen op broedplek.

Ook in 2012 ontving ik weer een aantal meldingen van tijdreeksen met eerste aankomst data. Het zou mooi zijn als we uit Friesland wat meer van deze tijdreeksen konden bemachtigen van aankomsten van Boerenzwaluwen in de schuur, werkplaats of stal. Het is belangrijk dat de vogels op de broedplek gezien worden daar er ook daarvoor al zeker eerstelingen gezien worden in de provincie, doch daarvan weten we niet wat hun definitieve broedplek is. Dus terug **IN** schuur of stal is belangrijk. Ook data van 1 of enkele jaren vinden we belangrijk genoeg, soms kan dit leiden tot een hele reeks van gegevens uit 1 schuur of zelfs uit een gebied als collega boeren of paardenhouders ook meedoen. De aankomst kan wel eens flink verschillen van stal tot stal. Notities van 1 of enkele broedparen in boxen, garages, schuren, etc. kunnen dus waardevolle gegevens zijn.

5.1. Kollum.

Hendrik Poortinga van de Vogelwacht Kollum publiceerde in het jaarverslag van 2011 (blz.71 Fûgelpraet 2012) van de Vogelwacht Kollum een lijstje met aankomst data van Houthandel Barkmeijer in Kollum van 1944 t/m 2005. Een indrukwekkende en unieke reeks!

1944: 11-4, 1945: 22-4, **1946: 5-4**, 1947: 27-4, 1948: 25-4, 1949: 8-4, 1950: 15-4, 1951: 16-4, 1952: 17-4, 1953: 19-4, 1954: 20-4, 1955: 21-4, 1956: 19-4, 1957: 23-4, 1958: 24-4, 1959: 25-4, 1960: 15-4, 1961: 16-4, 1962: 20-4, 1963: 10-4, 1964: 16-4, 1965: 6-4, 1966: 9-4, 1967: 13-4, 1968: 14-4, 1969: 23-4, 1970: 21-4, 1971: 15-4, 1972: 30-4, 1973: 25-4, 1974: 20-4, 1975: 15-4, **1976: 1-5**, 1977: 18-4, 1978: 18-4, 1979: 9-4, 1980: 19-4, 1981: 17-4, 1982: 15-4, 1983: 11-4, 1984: 13-4, 1985: 17-4, 1986: 21-4, 1987: 16-4, 1988: 11-4, 1989: 19-4, 1990: 26-4, 1991: 25-4, 1992: 20-4, 1993: 13-4, 1994: 18-4, 1995: 6-4, 1996: 11-4, 1997: 7-4, 1998: 17-4, 1999: 7-4, 2000: 7-4, 2001: 11-4, 2002: 8-4, 2003: 14-4, 2004: 15-4, 2005: 13-4. Daarna werd de houthandel afgebroken en moesten de zwaluwen een ander onderkomen vinden.

We zijn blij met een dergelijke lijst van EEN broedplek, losse waarnemingen van rondvliegende eerstelingen kunnen immers best nog ergens anders zich vestigen. Vroegste data was 5 april (1946) en late data was 1 mei (1976). Vroege en late aankomstdata heeft veel te maken met de omstandigheden in het overwintergebied (voedsel, regen, droogte) en de weg terug naar hun broedgebieden. We weten nu dat de Boerenzwaluwen soms grote zandstormen moeten ontwijken in Afrika en voldoende tussenstops moeten maken om energie bij te kunnen tanken.

jaar	gemiddelde
1944-1953	16,5 april
1954-1963	19,3 april
1964-1973	17,2 april
1974-1983	17,3 april
1984-1993	18,1 april
1994-2003	10,6 april
2004-2005	14,0 april
1944-2005	16,74 april
1944-1973	17,66 april
1974-2003	15,33 april

Tabel 2. Gemiddelde aankomstdata bepaalde perioden in Kollum bij Houthandel Barkmeijer.

Eindrapport Boerenzwaluw RAS project R24 Friesland. Vogeltrekstation Wageningen

Kijken we naar deze unieke tijdreeks en delen we vanaf 1944 de periodes in per 10 jaar dan kunnen we zien dat de gemiddelde aankomst datum (vreemd genoeg) eerder is in de eerste periode (1944-1953) 16,5 april is en dat er tot en met 1993 in de volgende 4 perioden de gemiddelde aankomstdata in de houthandel later is. In de periode 1994-2003 is de gemiddelde aankomst plotseling WEL sterk vervroegd en bedraagt 10,6 april wat uitzonderlijk vroeg is.

In eerste instantie zou je zeggen dat er over een hele lange periode geen vervroeging is opgetreden, doch delen we de periode 1944-2003 op in twee perioden(1944-1973 en 1974-2003) dan zien we wel degelijk een vervroeging. 1944-1973 gemiddeld 17,66 april en 1974-2003 gemiddeld 15,33 april. Een vervroeging met 2,33 dagen dus.

5.2 Oudkerk.

Van Klaske Adema uit Oudkerk kreeg ik een lijstje met aankomst en vertrek binnen van hun broedparen in de schuur, in 2012 waren er maar 12 paar aanwezig. Van de jaren 2008 en 2009 zijn helaas geen gegevens. Uit dit lijstje blijkt toch dat 2012 ook beduidend later was dan in de twee voorgaande jaren.

2007. 07-04 aankomst, 25-09 vertrek.

2010. 09-04 aankomst, 24-09 vertrek.

2011. 06-04 aankomst, 23-09 vertrek.

2012. 21-04 aankomst (2 paar), 16-05 pas kwam de rest!, 22 sept vertrek.

Kleine series hebben dus wel degelijk zin, het kan een begin zijn van een lange serie.

5.3.Makkinga.

Van Henri van de Burgwal ontving ik een lijstje van aankomst data van 1999- 2009 van de Kloosterhoeve in Makkinga. Jaarlijks hadden we tussen de 20 en 30 nesten met als resultaat ruim 100 jongen per jaar in de lucht aldus van de Brugwal die nadien verhuisde naar Appelscha.

1999: 15-04, 2000: 13-04, 2001: 22-04, 2002: 17-04, 2003: 15-04, 2004: 09-04, 2005: 09-04, 2006: 11-04, 2007: 10-04, 2008: 20-4, 2009: 11-04.

De gemiddelde aankomst data in de periode 1999-2009 is 13,81 april.

5.4.Hulshorst.

Ook van buiten Friesland kwam reactie binnen van Lijkele Pasveer uit Hulshorst (tussen Harderwijk en Nunspeet) over de aankomst en vertrek van de Boerenzwaluw. Familie Pasveer noteerde de data vanaf 2000 van de bij hun aanwezige Boerenzwaluwen in de paardenstal.

jaar	aankomst	vertrek
2000	4 april	?
2001	15 april	?
2002	15 april	20 augustus
2003	12 april	26 augustus
2004	9 april	20 september
2005	29 maart	5 september
2006	27 maart	15 september *
2007	4 april	26 september
2008	12 april	15 september
2009	14 april	12 september
2010	15 april	10 september
2011	11 april	10 september
2012	20 april	25 september
Gemid.	9,61 april	

* In 2006 verliet een achtergebleven zwaluw pas op 26 september de stal.

Tabel.3 Aankomst en vertrek uit paardenstal in Hulshorst.

Opmerkelijk is dat in deze paardenstal de vogels zelfs al 2 x in maart zijn aangekomen. De gemiddelde aankomst in Hulshorst (2000-2012) is dan ook aanmerkelijk vroeger (9 april) dan b.v. in Terwispe bij Afke Jager (2000-2012) waar de gemiddelde eerste aankomst data in die periode op 16 april ligt. We zijn benieuwd of een gemiddelde eerste aankomst data verder zuidelijk in Nederland ook voor vervroeging heeft gezorgd in de afgelopen tiental jaren. Zijn er uit Zuid Nederland aankomst reeksen bekend geworden?

6.Sponsor plan.

Daar het van groot belang is dat er elk jaar weer genoeg financiële middelen beschikbaar zijn om het onderzoek uit te voeren is het zo dat eind 2011 voor het eerst sponsors zijn gezocht om dit meer gezamenlijk te dragen. In het verleden was het zo dat ikzelf als ringer de kosten van het totale ringonderzoek altijd zelf gedragen heb, de laatste 10 jaren zelfs duizenden euro's per jaar voor allerlei projecten in de provincie Friesland. Kosten van ringen, netten, meet en weegapparatuur, cursussen, reiskosten, netstokken, rapporten, etc. lopen in de jaren van het onderzoek steeds op. Dit jaar alleen al meer dan 200 € aan ringen voor dit project (plm. 1000 zwaluwen geringd) en 500 € uitgegeven aan reiskosten voor de bezoeken aan de Boerenzwaluw adressen. Ook moet je als (vrijwillig) wetenschappelijk onderzoeker aan steeds meer voorwaarden in de samenleving voldoen, mogelijk dat daardoor ook steeds meer jongeren naast hun werk of studie dit vrijwilligerswerk niet meer of nauwelijks op kunnen brengen. Mensen, bedrijven, scholen en instellingen die onder anderen mijn Wetenschappelijke bijdrage in 2013 aan het onderzoek aan Boerenzwaluwen willen ondersteunen en waarderen kunnen dit nu onder anderen met een financiële bedrage doen.

In 2012 zijn van diverse particulieren en instellingen doelsubsidies ontvangen. Speciale subsidieverzoeken (netten en ringen) werden verzonden aan de Stichting Westermeer en de Rabo Bank en gehonoreerd zodat het ringwerk (Boerenzwaluw/Friesland, Oeverzwaluw RAS project en het CES Project Rohel Tjeukemeer) door kan gaan. Ook de Vogelwachten Joure en Heerenveen droegen flink bij aan het onderzoek. Alle sponsors mijn hartelijke dank hiervoor.

SPONSORS 2012.

Bedrijven en instellingen.

Stichting Westermeer Skarsterlân
Rabo Bank Sneek
Vogelwacht Joure e.o
Vogelwacht Heerenveen e.o.

Particulieren

Peter Zeldenthuis, Joure
Henk Bulsing, Joure
Th.A.Postma Simons, De Knipe
Jan van der Veen, Noordbergum
Harry Wijnandts, De Tike

ALLE SPONSORS IN 2012 HEEL HARTELIJK BEDANKT!

Bij verschillende projecten zijn nog steeds helpers nodig en mensen die ervaring willen opdoen met onderzoek aan vogels. Zij die dit in het kader van de onderzoeken mee willen doen worden uiteraard

Eindrapport Boerenzwaluw RAS project R24 Friesland. Vogeltrekstation Wageningen

vermeld in de eindrapporten. Naast particulieren zijn natuurlijk ook bedrijven, scholen en instellingen welkom als sponsor. Het is mogelijk weer mee te doen met het Sponsor plan Wetenschappelijk Ringonderzoek. In de vorm van o.a. deze Sponsor bijdrage hoop ik dan ook dat er meer mensen zich direct betrokken voelen bij het onderzoek naar en de bescherming van vogels in onze samenleving. Boerenzwaluwen hebben als insecteneters een belangrijke functie in ons Friese waterland.

Sponsor mee aan het Wetenschappelijk Ringonderzoek naar Boerenzwaluwen.

Voor **iedere bijdrage van 20 euro** wordt een serie van **100 vogelringen** aangeschaft.

Mocht van deze serie van 100 vogelringen er een of meer buiten 15 km van de ringplek teruggemeld worden dan krijgt de sponsor hiervan bericht door middel van een terugmelding.

Sponsors worden genoemd in het eindverslag.

Meldt U bijdrage aan op j.d.jongringer403@home.nl en U ontvangt bericht welke serie(s) nummers door U gesponsord zijn. U mag zoveel series van 100 opgeven als U wil, elke serie voor 20 euro.

**Stort U bijdrage op Rek. 29.68.17.597 met vermelding van;
aantal series. t.n.v. Jan de Jong Wetenschappelijk Ringonderzoek.**

Uiteraard mag U ook een andere vrijwillige bijdrage geven om het onderzoekswerk te steunen.

Enkele particuliere subsidie verstrekkers hebben al hun eerste terugmeldingen van door hun gesponsorde vogelringen ontvangen.!

7.Dankwoord.

Natuurlijk ben ik als eerste dank verschuldigd aan het Vogeltrekstation in Wageningen voor het verlenen van de nodige vergunningen om dit vrijwilligerswerk te mogen doen. Verder de locaties waar zwaluwen zijn gevangen en onderzocht;

Goingarip	Bloemers I.
Grou	Hoekstra Sj.
Grou	Liezinga E.
Kortehemmen	Wal van der J.
Lemmer	Attema R.
Lippenhuizen	Jager L.
Luinjeberd	Zwieten van T.
Oldeouwer	Stastra F.
Rotsterhaule	Schram S.
Terband	Tjepkema T.
Terwispel	Bosma O.
Terwispel	Jager A.
Terwispel	Jong de A.
Terwispel	Linden van der
Terwispel	Venema A.
Terwispel	Vos de O.
Terwispel	Wagenaar Sj.
Terwispel	Wassenaar Mevr.
Warga	de Boer K.G.
Warga	Stelwagen T.
Warga	Talsma S.
Warns	Smid B.

Eindrapport Boerenzwaluw RAS project R24 Friesland. Vogeltrekstation Wageningen

Dank aan Vogelbescherming Nederland voor het mogelijk maken van het logger onderzoek. Ook dank aan Peter Das en Bareld Storm voor de assistentie bij het aanbrengen van de nieuwe loggers in Terwispel en het controleren op oude loggers van de Boerenzwaluwen in Warga en Terwispel. Verder ben ik dank verschuldigd aan al die mensen die me in 2012 weer van informatie hebben voorzien in schuren of stallen en waar ik de oude en jonge vogels heb mogen ringen en onderzoeken. Op meerdere plekken waar ik zwaluwnesten bezocht werd ik terecht geattendeerd op de aanwezigheid van niet ontdekte nesten, soms zaten ze op vreemde plekken. In Warga en Kortehemmen overkwam me dit regelmatig omdat daar nogal wat nesten zitten. Dit werd dan vaak door de bewoners ontdekt omdat er in veel gevallen geen nestkaartnummer bij aanwezig was. Door heel veel bewoners werd ik verwend met koffie en koek en een praatje. Overal werd ik gastvrij onthaald. Heel veel emails, telefoontjes en post ontving ik van belangstellenden, hiervoor mijn hartelijke dank.

Al die mensen die me gebeld een email of een brief gestuurd hebben, allemaal heel hartelijk dank. Het gaat veel te ver om ze allemaal bij naam te noemen. Ik heb mogen ervaren dat heel veel bewoners wijs zijn met “hun” boerenzwaluwen. Zwaluwen bezorgen hun vooral veel genot door het voortdurend gekwetter in stal of schuur en bevrijden hun van een insectenplaag. Velen nemen de mest van de zwaluwen dan ook voor lief die de vogels achterlaten.



Foto © Jan de Jong, Joure.

Boerenzwaluwen zoeken de vreemdste plekken op waar ze hun nest bouwen. Deze vond ik in Warga bij boer Talsma in de stal op een stelling boven de kalveren! Wie heeft er meer fotos van vreemde nestplekken van Boerenzwaluwen in schuurtjes of stallen.?

8. Slot.

Tot slot nog een oproep om dode vogels met ringen op te geven. Mocht U in schuur, stal of bij de woning dode zwaluwen (of ook andere vogelsoorten) vinden met een pootring dan zou ik dit graag van U horen. De ring en de resten hebben voor ons nog waarde. Noteer wel de vinddatum en de omstandigheden. Ook in het vroege voorjaar wil er nog wel eens een Boerenzwaluw vlak na aankomst sterven, let er dus op of er ook nog een pootring aanzit! En b.v. bij het schoonspuiten van de stallen komt er wel eens een slachtoffer tevoorschijn. Ik controleer ook regelmatig de oude nesten waar in gebroed is, late jongen willen nog wel eens met slechte condities achterblijven.

Een telefoontje of email j.d.jongringer403@home.nl naar 0513-414788 is voldoende.

EN DENK ER OM



Foto © Rene de Ruiter

VOLGEND JAAR WIL IK OOK ZO'N MOOIE RING!